

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

ATTITYDER GENTEMOT INTAGNA

EN KVANTITATIV STUDIE PÅ
KRIMINALVÅRDARE

ROBIN SÖDERLUND

ATTITYDER GENTEMOT INTAGNA

EN KVANTITATIV STUDIE PÅ
KRIMINALVÅRDARE

ROBIN SÖDERLUND

Söderlund, R. Attityder gentemot intagna. En kvantitativ studie på kriminalvårdare. *Examensarbete i kriminologi 15 högskolepoäng*. Malmö högskola: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för kriminologi, 2013.

Kriminalvårdares attityd till intagna har betydelse för att den intagne ska kunna genomgå en positiv förändring under sin verkställighetstid i anstalt. Studiens syfte var därför att undersöka kriminalvårdares attityder gentemot intagna och om olika variabler som t.ex. kön och utbildning påverkade den. En självdeklarationsstudie med ATP-skalan gjordes på tre olika anstalter och ett häkte. Totalt svarade 28 kriminalvårdare på enkäten varav två tolkades som extremvärden och inte togs med i resultatet. Resultatet visade att svenska kriminalvårdare har en mer negativ attityd till intagna än vad som mätts upp i tidigare undersökningar i USA och Norge. Studien fann också att kvinnliga kriminalvårdare hade en mer positiv attityd än sina manliga medarbetare och att utbildning inte alltid är bra för attityden.

Nyckelord: attityder gentemot intagna, kriminalvårdare, attityd, intagna, ATP-skalan, inställning till intagna

ATTITUDES TOWARD PRISONERS

A QUANTITATIVE STUDIE ON CORRECTIONAL OFFICERS

ROBIN SÖDERLUND

Söderlund, R. Attitudes toward prisoners. A quantitative study on correctional officers. *Degree project in criminology 15 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of health and society, Department of criminology, 2013.

Correctional officers' attitudes toward prisoners are of importance for prisoners to positively change during their sentence in prison. The purpose of this study was to review the attitudes of correctional officers toward prisoners and if different variables like gender and education had any effect on the attitude. A self-declaration survey was done with the ATP-scale at three different prisons and one custody facility. A total of 28 correctional officers responded to the survey, two of them was counted as outliers and was not included in the result. The result showed that Swedish correctional officers had more negative attitudes toward prisoners than found in earlier studies from USA and Norway. The study also found that female correctional officers had more positive attitudes than their male co-workers and that education not always led to a more positive attitude toward inmates.

Keywords: attitudes toward prisoners, correctional officer, attitude, prisoners, ATP-scale

FÖRORD

Det är kanske inte alltid de som förtjänar vård och behandling bäst som hamnar i kriminalvårdens förvar – men det är dem som behöver den mest. Att skapa ett behandlingsvänligt klimat gynnar alla och bör därför eftersträvas. Jag arbetar själv som kriminalvårdare och vet hur jobbigt och otacksamt arbetet kan vara. Trots goda tankar och slit kommer kriminalvårdaren alltid att i samligas ögon betraktas som dagens bödel. En eloge till dem som trots allt fortsätter att kämpa med tron om att folk kan förändras. Tack Zoran Vasiljevic för utmärkt handledning. Tack de kriminalvårdschefer som gjorde det möjligt för mig att genomföra denna uppsats. Kära kriminalvårdare och kollegor – tack för att ni tog er tid!

Robin Söderlund
Malmö 2013-05-25

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	6
Bakgrund.....	7
Attityd	7
Kön	8
Arbetsuppgifter	8
Utbildning	9
Häkte och anstalt	9
Ålder och antal år i tjänst	10
Syfte och frågeställningar	11
Metod.....	11
Material.....	11
Mätinstrumentet	13
Förstudie	14
Externt bortfall	14
Internt bortfall	14
Etik	14
Statistisk bearbetning.....	15
Resultat	15
Intern reliabilitet	16
Hur positiv var svenska kriminalvårdares attityd till intagna?	16
Vad påverkade attityden till intagna?	16
Kön	16
Ålder	17
År i tjänst.....	17
Typ av anstalt/häkte.....	18
Kontaktmannaskap	18
Utbildning	18
Diskussion.....	20
Generaliserbarhet, reliabilitet och validitet.....	22
Framtida forskning	23
Referenser	24
Bilaga.....	26

INLEDNING

Kriminalvårdens vision är ”bättre ut” (Kriminalvården 2007). Den intagna ska alltså komma ut som en hederligare och bättre människa än vad den var innan domen föll. Fängelsets negativa effekter har varit kända ända sen 1800-talet. Att de intagna slits psykiskt och att fängelset ibland blir en skola för brott (Rudstedt 1994). För att uppnå denna vision har kriminalvården ett antal behandlingsprogram som är frivilliga för de intagna att delta i. De intagna har också möjlighet att i anstalten läsa upp sina betyg och genomgå olika yrkesutbildningar (Ekbom m.fl. 2010). Trots dessa insatser återfaller ca 40 % av kriminalvårdens klienter i brott inom tre år. Detta kostar samhället en stor summa pengar (Riksrevisionen 2009) och ett personligt lidande för klienter, offer och anhöriga.

Kriminalvårdarna är de som arbetar närmast de intagna (Kriminalvården 2006). Deras attityd till intagna har visat sig spela en betydande roll för att de intagna under sin verkställighetstid ska genomgå en positiv förändring (Melvin m.fl. 1985). Vilket kan verka olyckligt då Goffman (2004) i sina observationsstudier beskrev fängelsepersonalens syn på de intagna som ”bittra, förtegn och opålitliga” (s. 16). Enligt Nylander m.fl. (2008) är uttalanden som ”lita aldrig på en intagen” vanligt på svenska anstalter. En attityd som är en del av en gammal fängelsementalitet och sprids från de äldre vårdarna till de unga (Lindberg 2005). Attityden leder inte alltid till ett beteende, men kan göra det. Dessutom påverkar det vårt sätt att ta in information. Man söker oftast efter information som bekräftar ens attityder (Bohner & Wänke 2002).

Om man kan identifiera olika variabler som påverkar kriminalvårdarnas attityd till intagna, kan dessa bidra till att visa vilka som är lämpligast för ett fängelse eller häkte att anställa (Farkas 1999) och på så sätt skapa ett mer behandlingsvänligt klimat. Kriminalvården (2012b) själva skriver dessutom att attityd är en viktig del i säkerhetsarbetet.

Ingen tidigare publicerad svensk forskning har någonsin mätt kriminalvårdarnas attityd gentemot intagna. Det är därför just vad denna uppsats avser att göra genom en självdeklarationsstudie på olika verksamhetsställen i Sverige. Det kommer även att undersökas om olika variabler som t.ex. kön och ålder påverkar attityden.

BAKGRUND

Attityden styr till viss del vårt beteende och vårt sätt att ta in information (Bähler & Wänke 2002). Det är därför viktigt att de som arbetar närmast de intagna på våra fängelser och häkten, kriminalvårdarna, har en positiv attityd till de intagna. En av deras arbetsuppgifter är att behandla de intagna (Kriminalvården 2006) och det har visat sig att deras attityd har en betydande roll för att de intagna ska genomgå en positiv förändring under verkställighetstiden (Melvin m.fl. 1985). Nedan redogörs mer om vad attityd innebär, vad som kan påverka den och tidigare forskning.

Attityd

En attityd är enligt NE "en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller emot något (ett attitydobjekt)". Attitydobjektet kan vara t.ex. en person eller grupp. Människan tenderar ofta att dela upp världen i gott och ont. Det goda drar vi oss till och det onda undviker vi. En attityd har många olika funktioner beroende på tid och plats, den kan t.ex. användas för att passa in i en grupp eller för att klanka ner på en annan (Bohner & Wänke 2002).

Människor styrs inte bara av sina egna attityder utan även av andras. Den som vill imponera på sina miljövänliga vänner använder allt oftare cykeln som transportmedel. Attityder styr på så sätt vårt beteende och våra relationer. Attityden påverkar också vårt sätt att ta in information då vi ofta söker efter och tar in information som bekräftar våra attityder (Bohner & Wänke 2002).

En attityd kan formas på flera olika sätt och ändras ofta flera gånger under en livstid. Attityden formas bland annat av det stimuli som upplevs då personen är i kontakt med objektet och de positiva eller negativa konsekvenser det kan ge. Även genom att observera vår omgivning och dess attityd (Bohner & Wänke 2002).

I denna uppsats betyder en positiv attityd till intagna att man anser att intagna är som vanliga människor och har förmågan till positiv förändring. En negativ attityd till intagna betyder att personen ser de intagna som avvikande människor som saknar förmågan att förändras (Melvin m.fl. 1985).

Flera studier om attityden till intagna har gjorts med den så kallade ATP-skalan (Attitude Towards Prisoners) (Melvin m.fl. 1985, Kjelsberg m.fl. 2007). Melvin m.fl. (1985) undersökte attityden till intagna i flera olika populationer. De fann att amerikanska kriminalvårdare (correctional officers) (M=90.7) hade ungefär samma attityd till intagna som studenter (M=90.5), men en mer positiv attityd än vanliga medborgare (M=87.5) och poliser (M=67.0). Allra mest positiv attityd till intagna hade de som i fängelset arbetade med rehabilitering (M=113.2) och de intagna själva (M=109.5).

Kjelsberg m.fl. (2007) fann liknande resultat med samma mätmetod på norska kriminalvårdare (prison officers). Även där hade kriminalvårdarna (M=90) ungefär lika positiv attityd till intagna som studenter (M=91) men mer negativ attityd än övrig fängelsepersonal (M=98) och intagna (M=106).

Kön

En rapport från Kriminalvården (2006) skriver att internationella undersökningar visar att kvinnor ofta söker sig till arbetet som kriminalvårdare för att arbeta med behandling, medans män oftare intresserar sig för säkerhetsarbetet. Mycket tyder på att detta även gäller i Sverige.

Farkas (1999) fann att kvinnliga kriminalvårdare oftare hade det svårare att hitta sin plats i ett fängelse, som historiskt sett varit ett mansdominerat yrke. Dock kunde detta ofta leda till att kvinnor antog en mer problemlösande roll än män. Kvinnorna föredrog oftare att ha en terapeutisk arbetsroll mot de intagna. Young (2009) skriver att kön var den variabel som påverkade attityden till rehabilitering av intagna allra mest., där kvinnor hade en signifikant mer positiv attityd än män. Kjelsberg m.fl. (2007) fann att kvinnlig fängelsepersonal (M=96) hade en signifikant mer positiv attityd till intagna än män (M=92).

Arbetsuppgifter

Under 1990-talet förändrades arbetsrollerna på svenska anstalter. Tillsynsmännen som hade hand om säkerhet och bevakning och behandlingsassistenterna som hade hand om behandling och frigivningsförberedelser integrerades till ett yrke, kriminalvårdaren (Kriminalvården 2007). De flesta kriminalvårdare ska idag vara kontaktmän åt ett visst antal intagna, ofta mellan 3-10 stycken. På vissa anstalter finns det dock en liten men växande grupp kriminalvårdare som enbart arbetar med säkerhet (Nylander 2008). Kontaktmannaskapet innebär att kriminalvården ska:

”... introducera den intagne, ge den information och hjälp, förmedla kontakter, genom samtal verka för att den intagna avhåller sig från kriminalitet och droger, utforma behandlingsundersökning, föredra den intagnes behandlingsplan i behandlingskollegium, planera utevistelser och frigivningsförberedelser samt samverka och samråda med övrig personal och utomstående” (SoU 2005:54 s. 907).

Kontaktmannaskapet har inte alltid fungerat så bra. Kriminalvården har hög personalomsättningen och detta innebär att en intagen ibland blir tvungen att byta kontaktman flera gånger under sin verkställighetstid (SoU 2005:54, Lindberg 2005). I värsta fall kan detta vara en nyanställd som inte är bekant med de olika utslussningsalternativen och därför påverka den intagnes utslussning negativt (SoU 2005:54). Kontaktmannaskapets vara eller icke vara har därför varit omdiskuterat (Kriminalvården 2010, SoU 2005:54). Den dubbla arbetsrollen med både säkerhet och kontaktmannaskap har gjort yrket väldigt komplext (SoU 2005:54) och det uppstår en sorts rollkonflikt när kriminalvårdaren ena stunden ska ha terapeutiska och behandlande samtal med den intagna för att sedan behöva tillrättvisa eller kanske visitera samma intagnes rum (Kriminalvården 2006). Hepburn och Albonetti (1980) beskriver denna rollkonflikt bland fängelsepersonal som ett resultat av motsättningarna i de oförenliga målen med säker förvaring och behandling. Att tvinga folk till att lyda och samtidigt ge intryck av att följa mänskliga principer är en ytterst motsägande arbetsuppgift (Goffman 2004).

Farkas (1999) undersökte sambandet mellan den upplevda rollkonflikten och attityden till intagna bland amerikanska kriminalvårdare (correctional officers). I studien fann man att de som upplevde att rollkonflikten var ett problem i större utsträckning socialt distanserade sig från de intagna. De upplevde bland annat att

det var svårare att lära sig att tycka om de intagna och att det inte var lika viktigt att visa intagna medlidande. Däremot var de som upplevde höga nivåer av rollkonflikter i samma utsträckning som andra positiva till att de intagna skulle rehabiliteras och att de inte borde hanteras hårdhänt (a.a). Cullen m.fl. (1989) fann ett samband mellan en hög grad av upplevd rollkonflikt och en negativ attityd till rehabilitering av intagna.

Utbildning

Kriminalvården har en egen intern utbildning. Den är 19 veckor lång och består av en central introduktion, praktik och en kriminalvårdsspecifik utbildning där fokus är på ”etik, regelverk, hälsa och sjukvård, klientarbete samt säkerhet och konflikthantering” (Kriminalvården 2013). Denna utbildning har det flera gånger dragits ner på och är idag kortare än vad den var för t.ex. 50 år sen då den var tvåårig (Rudstedt 1994, SoU 2005:54). Trots att kriminalvården sedan dess flera gånger har menat att de får ett allt mer svårhanterligt klientel (Andersson & Nilsson 2007). I kriminalvården arbetar totalt ca 1500 vikarier och för dem är utbildningen endast två veckor lång (SVT 2011). På vissa anstalter kan uppemot 40 % av kriminalvårdarna vara vikarier (SoU 2005:54). Att arbeta som kriminalvårdare kräver heller inga eftergymnasiala studier. Av de tillsvidareanställda kriminalvårdarna år 2004 hade endast ca 12 % en högskoleutbildning på 80 poäng eller mer (a.a.). Detta trots att kriminalvårdaren idag på flera sätt gör samma arbete som en socialarbetare (Kriminalvården 2007). Kontaktmännen åt de intagna bedöms i en rapport från Riksrevisionen (2009:17) behöva en mycket stor kunskap och god analytisk förmåga för att kunna genomföra ett framgångsrikt arbete. Av denna anledning efterfrågar kriminalvården idag mer eftergymnasial utbildning vid anställning (a.a.). Kriminalvårdare med högre utbildning känner dessutom att de får användning av denna i sitt arbete och de upplevde inte samma emotionella stress som de med lägre utbildning (Lindberg 2005).

Kjelsberg m.fl. (2007) undersökte attityden till intagna på olika grupper av studenter. De fann att de som studerade vård (M=96) och historia (M=95) hade en statistisk signifikant mer positiv attityd till intagna än de som studerade ekonomi (M=85).

Häkte och anstalt

Ett häkte förvarar mestadels gripna, anhållna och häktade. Men även andra som t.ex. blivit omhändertagna enligt LVM, LVU eller i vissa fall berusning. Det är tingsrätten som bedömer om det finns skäl för om den anhållne ska hållas häktad eller inte. Hur den häktades dag ser ut beror på om och vilka restriktioner denne har fått. Vissa har rätt att kontakta omvärlden och umgås med andra häktade, andra inte. Alla har dock rätt till att vistas en timme per dag utomhus. Det finns ingen gräns för hur länge en person kan sitta häktad, det kan vara år. Genomsnittstiden ligger på en till två månader. Om den häktade blir dömd till fängelse ska den dömde bli placerad på en anstalt inom sju dagar. Vilken anstalt den dömde blir placerad på beror på en rad faktorer. Bl.a. den dömdes ålder, brottets art och påföljdens längd (Ekbom m.fl. 2010).

I skrivande stund finns det 52 anstalter och 31 häkten (Kriminalvården 2012a). Anstalterna är indelade i tre säkerhetsklasser, 1-3. En anstalt av säkerhetsklass 1 är de med högst säkerhet. Detta innebär höga murar för att kunna omöjliggöra rymningar och fritagningar. De har också en personalkapacitet och teknisk

säkerhet som ska kunna hantera ett mer svårhanterligt klientel. Säkerhetsklass 1-2 är så kallade slutna anstalter och säkerhetsklass 3 öppna anstalter (Kriminalvården 2012b). De öppna anstalterna kännetecknas av ett minimum av säkerhet, oftast helt utan något yttre skal (a.a.). De öppna anstalterna började användas i större utsträckning under 1950-talet. Det fanns en opinion mot detta som menade att straffet förlorade dess avskräckande effekt och att fångarna inte hade det tufft nog. Men de som hamnade på dessa anstalter återföll i mindre utsträckning trots att vården aldrig riktigt blev av. Det var ofta knappt med personal som inte alls visste hur man rehabiliterade fångar. Men relationen mellan fångar och personal blev ofta mer förtroendefull och fångarna hade lättare att hålla kvar i sina band till världen utanför anstalten (Rudstedt 1994).

Kjelsberg m.fl. (2007) fann en positiv signifikant skillnad mellan attityden till intagna hos personalen på kvinnoanstalter och anstalter med manliga intagna. Författarna själva tror att åtminstone en del av detta kan förklaras av att storleken på kvinnoanstalterna var betydligt mindre än mansanstalterna.

I Sverige har man jämfört anstaltsklimatet mellan olika avdelningar (BRÅ 2005, Berman & Farbring 2010). Forskningen visar på att intagna på behandlingsavdelningar uppfattar att de blir bättre bemötta av personalen än intagna på motivationsavdelningar. Båda avdelningarna riktar sig främst till missbrukare. Dock är det hårdare kriterier för att hamna på en behandlingsavdelning. Allra bäst resultat var det på de öppna behandlingsavdelningarna (Berman & Farbring 2010). 47 % av de intagna på behandlingsavdelningarna beskrev relationen till personalen som bra, på motivationsavdelningarna var siffran endast 14 %. Relationen mellan intagna och personal verkar delvis bero på hur restriktiva reglerna är (BRÅ 2005). En förklaring till att relationen är bättre kan vara att formella regler som exempelvis urinprov och visiteringar inte följs lika restriktivt på behandlingsinriktade avdelningar (Nylander m.fl. 2008).

Hepburn & Albonetti (1980) fann att de som arbetade på anstalter med låg säkerhet upplevde en högre grad av rollkonflikt än de som arbetade på en anstalt med högre säkerhet. Rollkonflikten har i sin tur visat sig vara förenad med en mer negativ attityd gentemot behandling till de intagna (Cullen m.fl. 1989, Farkas 1999). Cullen m.fl. (1989) fann att de som arbetade i högsäkerhetsfängelser hade en mer negativ attityd till rehabilitering av intagna än de som arbetade i fängelser med en låg säkerhetsnivå.

Ålder och antal år i tjänst

Odd Lindberg (2005) beskrev i sin intervjustudie på Hinseberganstalten att de äldre vårdarna ofta var mer cyniska än de unga vårdarna. De var en del av en gammal fängelsementalitet som försökte lära de nya vårdarna att de intagna inte var att lita på. Denna attityd var skapad av praktiska erfarenheter och tidigare besvikelser. En attityd som spred sig till de nya och mer behandlingsinriktade vårdarna. De mest tillmötesgående och behandlingsinriktade vårdarna försvann ofta. Antingen slutade dem eller så blev de sjukskrivna. De var ofta mer stressade än andra vårdare eftersom de intagna oftare valde att gå till dem när de hade frågor eller önskemål.

Annan forskning har tvärtom visat att ålder har en positiv påverkan på attityden till intagna (Farkas 1999, Young 2009, Kjelsberg 2007). Farkas (2009) fann ett

statistisk signifikant samband mellan kriminalvårdarens ålder och en positiv attityd till intagnas förmåga att rehabiliteras. Undersökningen visade ett liknande resultat för antal år som vårdaren arbetat på anstalten. Kjelsbergs m.fl. (2007) studie visade även den ett statistiskt signifikant samband mellan ålder och anstaltspersonalens attityd till intagna. Denna statistik fanns däremot inte specifikt för kriminalvårdarna (prison officers). Kriminalvårdarna stod däremot för en majoritet av urvalet, 59 %. Övrig personal var bl.a. administrativ personal, lärare, och terapeuter. Studien fann dock inget samband mellan arbetserfarenhet och attityden till intagna

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Eftersom kriminalvårdarnas attityd har en viktig betydelse för att de intagna under sin verksamhetstid ska genomgå en positiv förändring och få en lyckad frigivning (Melvin m.fl. 1985) är det viktigt att undersöka. Speciellt när kriminalvårdarens rollkonflikt har förstärkts i och med kontaktmannaskapet och behandlingsrollen blivit större (Kriminalvården 2006).

Syftet med uppsatsen var därför att på ett antal anstalter och häkten undersöka hur svenska kriminalvårdarens attityd till intagna var. Dessutom undersöka hur inställningen till intagna skiljer sig beroende på ålder, kön, om man arbetar på anstalt eller häkte, hur länge man arbetat i kriminalvården, kontaktmannaskap och utbildning.

Frågeställningarna i uppsatsen därför avsåg att undersöka var:

- Hur positiv är svenska kriminalvårdarens attityd gentemot intagna?
- Skiljer sig attityden till intagna åt beroende på ålder, kön, typ av anstalt/häkte, antal år i tjänst, kontaktmannaskap och utbildning?

Detta kan bidra till en förbättrad kunskap om vilka som lämpar sig bäst för att arbeta närmast de intagna (Farkas 1999). Studien kommer förhoppningsvis kunna visa ifall ATP-skalan även kan användas på svenska förhållanden. Detta är viktigt eftersom att ämnet inte har studerats i Sverige.

METOD

Denna undersökning är en självrapportstudie på kriminalvårdare som arbetar på tre olika anstalter och ett häkte i olika delar av Sverige. Enkäterna distribuerades via mail och genomfördes mellan 22 april och 12 maj år 2013. Nedan förklaras hur materialet har samlats in och valts ut, vilket mätinstrument som har använts, förstudien, det externa- och interna bortfallet, vilka etiska överväganden som har gjorts och den statistiska bearbetningen. Enkäten finns som bilaga.

Material

De fyra vanligaste sätten att samla in kvantitativ data på är:

1. Enkät per post
2. Enkät via internet eller e-post

3. Enkät via telefon
4. Personlig, standardiserad intervju (Jacobsen 2003 s. 199-200)

Vad som bör övervägas i valet av datainsamlingsmetod är enligt Jacobsen (2003 s. 200-204) kostnader, snabbhet, svarsprocent, målgrupp, intervjuareffekter, enkätens komplexitet och upplevd anonymitet. Därför valde jag i detta fall webbenkäter. Detta för att det var den billigaste och snabbaste metoden. Alla kriminalvårdare har en arbetsmail vilken jag hade tillgång till. Eventuell intervjuareffekt blev inget problem och den upplevda anonymiteten var relativt hög.

Den största nackdelen med enkät via internet eller e-post är att det är den datainsamlingsmetod med lägst svarsprocent. Denna metod kan ibland få så låg svarsprocent som 10 %. I detta avseende skulle alla andra insamlingsmetoder vara bättre (Jacobsen 2003). Alla andra metoder hade dock krävt mer hjälp från personal på anstalten och därmed tagit mer tid från den dagliga verksamheten vilket förmodligen hade sänkt mina chanser att få genomföra undersökningen. Ett annat problem med denna metod kunde vara att alla kriminalvårdare kanske inte har tillgång till internet på arbetet, vilket var en förutsättning för att svara på enkäten då den fanns på en extern webbsida.

När studien gjordes fanns det 52 anstalter och 31 häkten i Sverige (Kriminalvården 2012a) och ca 5500 kriminalvårdare (SoU 2005:54). När kriminalvårdens FoU-avdelning kontaktades i början av uppsatsens skede berättade dem att det var upp till varje kriminalvårdschef (KVC) att avgöra om de ville medverka i en undersökning eller inte. Via kriminalvårdens telefonväxel kunde jag få mailadresserna till KVC:erna för anstalterna och häktena som slumpvist valdes ut.

Totalt kontaktades 26 anstalter av olika säkerhetsklasser och sju stycken häkten. I mailet jag skrev till dem skrevs en snabb presentation av mig själv, studiens syfte, mätinstrumentet, enkäten och den garanterade anonymiteten. Det lades tyngd på att jag själv skulle ta fram de berörda mailadresser via kriminalvårdens interna mailsystem och att enkäten bara tog några minuter att besvara så att det tydligt framgick att undersökningen inte skulle vara till någon stor belastning för anstaltens personal.

KVC:erna för två anstalter av säkerhetsklass 2, en av säkerhetsklass 3 och ett häkte tackade ja till att delta i undersökningen och därmed sitt godkännande att distribuera enkäten bland dess personal. Dessa KVC:er kontaktades ytterligare en gång för ett godkännande då uppsatsens syfte och frågeställningar omformulerats och ytterligare variabler lagt till i enkäten (utbildning och kontaktmannaskap).

Totalt mailades ett följebrev med en länk till en webbsida där enkäten fanns till 148 kriminalvårdare. Ett följebrev bör lugna och informera deltagaren (Jacobsen 2003). I enkäten framgick det därför vad studiens syfte var, vad enkäten mätte, vilka som var ansvariga för uppsatsen, vart den skulle komma att presenteras och att deltagandet var frivilligt samt att både kriminalvårdarna och anstalten/häktet var anonyma. Det informerades om att enkäten bestod av 43 frågor. Eftersom att det kan låta långt och att svarsprocenten ofta sjunker med längden på enkäten (a.a.) nämndes det i brevet att frågorna var enkla och bara tog några minuter att besvara. För att höja svarsprocenten skickades det ut en påminnelse om

undersökningen efter en vecka och ytterligare en påminnelse en halv vecka senare.

Totalt deltog 28 kriminalvårdare i undersökningen. Av dessa arbetade 18 st på slutan anstalt, sju på häkte och tre på öppen anstalt. Den yngsta var 22 år och den äldsta 60 år. Medelåldern var 40 år och medianen 41.5 år vilket visar på att det åldersmässigt inte var någon snedfördelning. Två av deltagarnas svar tolkades senare i den statistiska bearbetningen som extremvärden och var därför inte med i resultatet.

Mätinstrumentet

För att undersöka attityden till intagna användes självskattningsinstrumentet ”Attitudes Towards Prisoners” (ATP) skapad av Melvin m.fl. (1985). Skalan består av 36 påståenden som t.ex. ”intagna tänker bara på sig själva” och ”de flesta intagna kan rehabiliteras”. Skalans påståenden är delvis påståenden som en av skaparna till skalan hörde under tiden då han arbetade på ett fängelse och dels modifikationer av påståenden som använts i andra skalor. Till varje påstående finns fem svarsalternativ, håller verkligen inte med, håller inte med, osäker, instämmer och instämmer helt. Varje svarsalternativ ges ett värde mellan 1 – 5. 19 av påståendena är negativa och 17 är positiva. Svarsalternativens kodning är därför omvänd för vissa av påståenden. Alla värden adderas sedan ihop och subtraheras därefter med 36 för att få fram ett indexvärde som går mellan 0 och 144. Ett högt värde på indexet innebär att man har en positiv attityd till intagna, man anser att intagna är vanliga människor som kan förändras till det bättre. Ett lågt värde betyder att personens attityd till intagna är negativ, man anser att intagna är avvikande och inte som vanligt folk (a.a.).

Skalan har testats flera gånger och anses ha goda psykometriska egenskaper (Kjelsberg m.fl. 2007). I ett test-retest med fyrtio män och kvinnor med två veckors mellanrum fick skalan ett Pearson produktmomentskorrelationskoefficientvärde (r) på 0.82 ($p < .01$) vilket visar på en ganska god tillförlitlighet och stabilitet över tid. Den interna reliabiliteten mättes med ett split-half test med ett resultat på mellan 0.84 och 0.92 vilket anses tyda på hög reliabilitet (Melvin m.fl. 2007). Kjelsberg m.fl. (2007) mätte den interna reliabiliteten med en Cronbachs α -analys i tre olika grupper med ett värde på 0.88, 0.91 och 0.93. En tumregel är enligt Djurfeldt och Barmark (2009) att ett värde över 0.8 är bra.

För att testa skalans validitet gav Melvin m.fl. (1985) ut enkäten till sex olika grupper där tre av dem antogs ha en positiv attityd till intagna, exempelvis de som arbetar som volontärer på fängelser och de intagna själva. Tre grupper som var kända för att ha en mer negativ attityd till intagna, exempelvis poliser fick också fylla i enkäten. De som förväntades och borde ha en mer positiv attityd till intagna fick ett högre värde på ATP-skalan jämfört med den grupp som förväntades ha en mer negativ attityd till intagna. Detta intygar att skalan har en hög validitet.

Översättningen av ATP-skalan skedde först av mig själv. Min handledare Zoran Vasiljevic gjorde sedan samma sak och översättningarna jämfördes sedan. Båda har svenska som modersmål samt goda kunskaper i engelska. Formuleringar övervägdes och förbättrades. En person med engelska som modersmål och goda kunskaper i svenska ombads sedan att översätta vår översättning tillbaka till engelska. Denna engelska översättning jämfördes sedan med originalet. Detta

gjordes för att översättningen på svenska så mycket som möjligt skulle stämma överens med originalet

Förstudie

För att minimera risken för eventuella otydligheter i enkäten kontaktades två kriminalvårdare privat för att se över och testa enkäten. Detta är ett enkelt sätt att öka validiteten och reliabiliteten (Djurfeldt m.fl. 2011). De ombads att noggrant läsa frågorna och se om det var något de inte förstod. Deras svar skulle helst inte vara sanningsenliga (p.g.a. problem med anonymiteten). Även två personer som inte var kriminalvårdare ombads att göra samma sak. Svaren testades sedan att föras över till SPSS.

Externt bortfall

Efter att enkäterna skickades kom ett autosvar som sa att en kriminalvårdare bara arbetar sporadiskt. En liten andel av urvalet kan antas vara vikarier eller ordinarie anställda som av olika anledningar inte varit på arbetet under tiden undersökningen pågått. Enligt SoU 2005:54 var det år 2004 så många som 5.2 % av kriminalvårdens anställda som var långtidssjukskrivna. Det externa bortfallet är därför väldigt svårt att beräkna. Vad som i så fall måste tas med i räkningen är hur många av kriminalvårdarna som av någon anledning inte har varit i tjänst under svarsperioden och hur många av de kriminalvårdarna på varje anstalt som inte har tillgång till internet (vilket var en förutsättning för att kunna svara på enkäten). Svarsprocenten på enkäten blev 18.9 %.

Internt bortfall

Eftersom att enkäten var tvungen att vara komplett för att kunna skickas in blev det interna bortfallet litet. Två frågor var inte obligatoriska. De två frågorna gällde enbart dem som studerat på högskola eller universitet. Den första frågan gällde antalet högskolepoäng som studerats. Av tjugo stycken som uppgett att de studerat på högskola svarade 17 personer på denna fråga. Den andra frågan gällde vad man hade studerat för något. Alla som uppgett att de studerat på högskola eller universitet svarade på denna fråga, varav en missuppfattade frågan och istället skrev vart denne hade studerat. Det interna bortfallet begränsas alltså till 15 % respektive 5 % på två frågor. Två respondenters svar ansågs däremot vara extremvärden och togs inte med i analysen.

Etik

Undersökningen har i samråd med handledare inte genomgått någon etisk prövning. Noga hänsyn har dock tagits till Vetenskapsrådets fyra huvudkrav för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. *Informationskravet* har uppfyllts genom att respondenterna i sitt foljebrev har fått information om studiens syfte och vad enkäten avser att mäta. I foljebrevet fanns även tydlig information om vem som är ansvarig för studien, att deltagande i studien är helt frivilligt och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Efter inskickat svar gavs respondenten en länk med vilken de i efterhand kunde ändra eller ta bort deras inskickade svar. Samtliga tillfrågade informerades om att resultaten skulle presenteras i en studentuppsats på Malmö Högskola och att uppsatsen skulle publiceras digitalt och därmed finnas tillgängliga för alla.

Kriminalvårdscheferna (KVC) för de anstalter som har undersökts har i förväg informerats om studien och gett sitt godkännande att genomföra undersökningen

bland deras personal. Ingen kriminalvårdare har behövt uppge sitt namn eller andra personuppgifter vid deltagande. Anstaltens och häktets namn skrivs inte heller ut i uppsatsen eller någon annanstans. I enkäten fylldes det inte i på vilken anstalt eller häkte man arbetade på, utan om det är en öppen/sluten anstalt eller häkte. Det är därför praktiskt taget omöjligt för utomstående att identifiera deltagarna i undersökningen och *konfidentialitetskravet* uppfylls. De svar som samlas kommer enbart att användas för denna uppsats och kommer inte att lämnas ut till någon annan. Uppsatsen riskerar därför inte att strida mot *nyttjandekravet*.

Statistisk bearbetning

Det verktyg som användes för att analysera datan var SPSS. Enkätsvaren kunde föras över till SPSS och gjordes automatiskt om till numeriska värden.

Ett index för alla påståenden tillhörande ATP-skalan skapades. Först behövdes dock de 19 negativa påståendens värden reverseras. Variablerna skulle sedan summeras och subtraheras med 36 (Melvin m.fl. 1985). Den interna reliabiliteten testades genom en Cronbachs α -analys. Cronbachs α mäter hur mycket de olika påståendena hänger ihop och ifall de mäter samma sak (Djurfeldt & Barmark 2009).

Analyserna har anpassats efter antalet deltagare. Om undersökning fått ett högre antal deltagare hade en multipel regressionsanalys gjorts. För detta material med få deltagare bedömdes det dock att jämförelser mellan medelvärden var en mer lämplig analysmetod. För att möjliggöra denna analys har kategoriseringar av de oberoende kvantitativa variablerna som ålder, antal år man arbetat i kriminalvården och antal högskolepoäng gjorts. Deltagarna som uppgav att de studerat på högskola eller universitet ombads skriva vad de hade studerat för något. Ett försök att kategorisera denna variabel gjordes också. Spridningen mellan vad deltagarna studerat var dock väldigt stor (allt från dryckeskunskap till psykologi). Den enda kategoriseringen som gjordes med denna variabel var för de som studerat till socionom. Den första frågeställningen besvaras dock med en enkel univariat analys på central- och spridningsmått.

För att testa signifikansen i skillnaderna i medelvärdena är t-test ett lämpligt test att göra i de fall den oberoende variabeln har två kategorier, t.ex. kön. Åtminstone om värdena är normalfördelade (Djurfeldt m.fl. 2011). När den oberoende variabeln har fler än två kategorier kommer en ANOVA-analys att göras. Båda analyserna visar hur stor chans det är att medelvärdena är ett resultat av slumpen (a.a.). Innan varje t-test och ANOVA-analys gjordes ett Levenes test för att se om varianserna i de olika kategorierna var lika, vilket är en förutsättning för både t-test och ANOVA-analys. I denna uppsats användes det traditionella kravet för signifikans, ett p-värde på högst 0.05 (5%). För att identifiera extremvärden ("outliers") som kan göra resultaten snedvridna användes SPSS explore-funktion.

RESULTAT

Nedan redovisas den interna reliabiliteten mätt på ATP-skalan och analyserna för respektive frågeställning.

Intern reliabilitet

Den interna reliabiliteten av ATP-skalan testades genom en analys av Cronbachs α . Analysen visade ett värde på 0.88 vilket enligt Djurfeldt & Barmark (2009) anses vara bra.

Hur positiv var svenska kriminalvårdares attityd till intagna?

Tabell 1: Totala medelvärdet på ATP-skalan

	n	M	s
ATP-skalan	26	88,38	9,52

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 1 visar att de 26 respondenternas medelvärde på ATP-skalan var 88.38. Detta på en skala som går från 0 – 144. Ett högt värde betyder att individerna har en attityd till intagna som vanliga människor som har förmåga till positiv förändring. Ett lågt värde betyder att individernas attityd till intagna är att de är avvikande från vanligt folk och oförmögna till förändring (Melvin m.fl. 1985). Värdena på ATP-skalan är normalfördelade.

Vad påverkade attityden till intagna?

Samtliga kategorier fick ett p-värde över 0.05 på Levenes test, vilket gjorde att några andra analyser än t-test och ANOVA aldrig behövde göras.

Kön

Tabell 2: Medelvärde på ATP-skalan beroende på kön

	n	M	s
Kvinnor	13	90,00	9,46
Män	13	86,77	9,67

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 2 visar att antalet kvinnor och män var jämnt fördelade, 13 kvinnor och 13 män. Kvinnor hade ett högre medelvärde på ATP-skalan (M=90.00) och därmed en positivare attityd till intagna än män (M=86.77). Ett t-test visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta ($p=0.39$).

Ålder

Tabell 3: Medelvärde på ATP-skalan beroende på ålder.

Ålder	n	M	s
20-29	8	86,25	10,85
30-39	3	90,33	11,06
40-49	9	89,44	10,41
50-59	6	88,67	7,33

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

I tabell 3 kan vi se att de som var 20-29 år ($M=86.25$) hade mest negativ attityd till intagna. Attityden var som mest positiv hos de som var 30-39 år ($M=90.33$) och minskade sedan lite med åren. Kriminalvårdarna som var 40-49 år hade ett medelvärde på 89.44 och de som var 50-59 år 86.67. En ANOVA-analys visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta ($p=0.89$).

År i tjänst

Tabell 4: Medelvärde på ATP-skalan beroende på antal år individerna arbetat inom kriminalvården.

År i kriminalvården	n	M	s
0-4	12	87,58	10,57
5-9	7	89,71	4,64
10-14	4	82,50	12,39
15-19	3	96,33	7,02

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

I tabell 4 kan vi se att de tre som hade arbetat allra längst i kriminalvården, 15-19 år, hade allra mest positiv attityd till intagna ($M=96.33$). Tolv kriminalvårdare som arbetat 0-4 år hade 87.58 i medelvärde på ATP-skalan. De sju som arbetat 5-9 år hade i 89.71 i medelvärde på ATP-skalan och de fyra som arbetat 10-14 år 82.50. En ANOVA-analys visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta ($p=0.29$).

Typ av anstalt/häkte

Tabell 5: Medelvärde på ATP-skalan beroende på om man arbetar på öppen anstalt, sluten anstalt eller häkte.

	n	M	s
Öppen anstalt	3	89,67	4,93
Sluten anstalt	17	89,88	9,52
Häkte	6	83,50	10,76

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

I tabell 5 kan vi se att det var väldigt liten skillnad i attityden till intagna beroende på om man arbetade på öppen- eller sluten anstalt. De tre som arbetade på öppen anstalt hade ett medelvärde på ATP-skalan på 89.67 och de som arbetade på sluten anstalt 89.88. Däremot hade de sex kriminalvårdare som arbetade på häkte (M=83.5) en mer negativ attityd till intagna än de som arbetade på anstalt. En ANOVA-analys visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta ($p=0.37$)

Kontaktmannaskap

Tabell 6: Medelvärde på ATP-skalan beroende på kontaktmannaskap

Kontaktman	n	M	s
Nej	8	90,75	11,56
Ja	18	87,33	8,63

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 6 visar att 18 av respondenterna var kontaktmän och att åtta stycken inte var det. De som inte var kontaktmän (M=90.75) hade en positivare attityd till intagna än de som var kontaktmän (M= 87.33). Ett t-test visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta ($p=0.89$).

Utbildning

Tabell 7: Medelvärde på ATP-skalan beroende på om man gått kriminalvårdens grundutbildning eller inte.

Kriminalvårdens Grundutbildning	n	M	s
Nej	10	86,80	10,95
Ja	16	89,38	8,74

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

I tabell 4 kan vi se att de 16 kriminalvårdare som genomgått kriminalvårdens grundutbildning (M=89.38) hade en mer positiv attityd än de tio som inte hade

genomgått utbildningen (M=86.80). Ett t-test visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta (p=0.51).

Tabell 8: Medelvärde på ATP-skalan beroende om man har studerat på högskola eller universitet.

Eftergymnasiala Studier	n	M	s
Nej	6	90,17	2,46
Ja	20	87,85	2,32

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 8 visar att de tjugo kriminalvårdare som studerat på högskola eller universitet hade en mer negativ attityd till intagna (M=87.85) än de sex som inte studerat på högskola eller universitet (M=90.17). Ett t-test visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta (p=0.61).

Tabell 9: Medelvärdet på ATP-skalan beroende på vilka utbildningar man har.

Utbildning	n	M	s
Ingen	2	84,00	5,65
Kriminalvårdens	4	93,25	3,50
Universitet/högskola	8	87,50	12,11
Båda	12	88,08	9,67

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 9 visar att de två kriminalvårdare som varken hade gått kriminalvårdens grundutbildning eller läst på högskola eller universitet hade en mer negativ attityd till intagna (M=84.00). Åtta kriminalvårdare hade läst på universitet eller högskola men inte gått kriminalvårdens grundutbildning, deras medelvärde på ATP-skalan var 87.50. Fyra kriminalvårdare hade läst kriminalvårdens grundutbildning men inte läst på universitet eller högskola, deras medelvärde på ATP-skalan var bäst med 93.25. De som både gått kriminalvårdens grundutbildning och läst på universitet eller högskola var tolv stycken och hade ett medelvärde på 88.08. En ANOVA-analys visade att skillnaderna i medelvärdena inte var signifikanta (p=0.69).

Tabell 10: Medelvärdet på ATP-skalan beroende på antal högskolepoäng.

Högskolepoäng	n	M	s
1-60	5	90,80	3,96
61-120	1	77,00	-
121-180	3	81,67	4,04
181-240	4	79,75	13,20
241-300	2	100,00	11,31
301-360	2	91,50	14,84

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Ett års studier (två terminer) i normalfart motsvarar 60 högskolepoäng (hp). Tabell 10 visar att de fem kriminalvårdarna som läst 1-60 högskolepoäng hade 90.80 i medelvärde på ATP-skalan. En kriminalvårdare hade läst 61-120 hp och hade 77.00 i medelvärde. Fyra kriminalvårdare hade läst 121-180 hp och hade 79,75 i medelvärde. Två kriminalvårdare hade läst 241-300 hp och hade ett medelvärde på 100. De två som studerat allra flest hp, 301-360, hade 91,50 i medelvärde på ATP-skalan. Detta visar att de med flest hp (241-360) hade en mer positiv attityd till intagna än de som läst mellan 1-240 hp. Dock hade de som läst 1-60 hp en mer positiv attityd till intagna än de som läst 61-240 hp. En ANOVA-analys visade att jämförelsen mellan medelvärdena inte är signifikant ($p=0.17$).

Tabell 11: Medelvärdet på ATP-skalan för de som studerat till socionom och inte studerat till socionom.

Studerat till Socionom	n	M	s
Nej	22	86,95	8,12
Ja	4	96,25	14,00

n = antal individer, M = medelvärde, s = standardavvikelse

Tabell 11 visar att de som fyra kriminalvårdarna som studerat till socionom ($M=96.25$) hade en mer positiv attityd till intagna än de 22 kriminalvårdarna som inte studerat till socionom. Ett t-test visade att jämförelsen mellan medelvärdena inte är signifikant ($p=0,07$).

DISKUSSION

Uppsatsen syfte var att mäta kriminalvårdares attityd till intagna. Ett annat syfte var att mäta om ålder, kön, typ av anstalt/häkte, antal år i tjänst, kontaktmannaskap och utbildning påverkade kriminalvårdarnas attityd. Tyvärr nådde inget av resultaten nivån för signifikans ($<p=0.05$). Resultatet måste därför tolkas med försiktighet, då det inte går att utesluta att det är ett resultat av

slumpen. Det måste också påpekas att en attityd inte alltid resulterar i ett beteende (Bohner & Wänke 2002).

De kriminalvårdare som deltog i studien hade ett medelvärde på ATP-skalan på 88.38. Siffran i sig är ganska intetsägande, det finns ingen direkt översättning på vad denna siffra betyder. Siffran är lägre än vad som Melvin m.fl. (1985) mätte upp på amerikanska kriminalvårdare (correctional officers). Siffran de mätte attityden till var 90.7. Förvisso arbetade de endast på anstalt. I denna undersökning blandades kriminalvårdare som arbetade på både anstalt och häkte. Men även om man bara ser på den svenska anstaltsvårdaren hamnar vi fortfarande något under det tidigare uppmätta resultatet (a.a). Kjelsberg m.fl. (2007) mätte 90 på ATP-skalan på de norska kriminalvårdarna (prison officers). Vilket är något över det kriminalvårdarna i denna undersökning nådde upp till. Om man endast ser på den uppmätta attityden på kriminalvårdarna som arbetade på öppen eller slutan anstalt (vilket var fallet i den norska studien) får de ett likvärdigt värde. Med tanke på att värdet på de norska kriminalvårdarna var avrundat (a.a.) är det därför inte möjligt att säga att svenska och norska kriminalvårdare som arbetar på anstalt skilde sig åt i attityden gentemot intagna.

Kvinnor hade en mer positiv attityd till intagna än män. Kvinnor hade ett medelvärde på 90 på ATP-skalan medans män hade 86.77. Kjelsberg m.fl. (2007) mätte 96 på kvinnor och 92 på män. Dock var detta på all fängelsepersonal, där kriminalvårdarna (prison officers) utgjorde 59 % av personalen (a. a.). Detta går ihop med tidigare studier som gjorts med andra metoder, som visat att kvinnor har en mer positiv attityd till intagna och oftare söker sig till arbetet för att arbeta med behandling (Farkas 1999, Kriminalvården 2006, Young 2009).

Den åldersgrupp som hade mest negativ attityd till intagna var de som var 20-29 år. Attityden var som mest positiv hos dem som var mellan 30-39 år. Attityden försämrades efter det med åren. Detta stämmer inte överens med tidigare internationell forskning som visat att attityden till intagna förbättras med åren (Farkas 1999, Kjelsberg m.fl. 2007, Young 2009). Däremot stämmer det till viss del överens med Odd Lindbergs (2005) resultat från en intervjustudie. Han menade att de äldre vårdarna hade en mer negativ attityd som de spred till de nya vårdarna. Hur antalet år i tjänst påverkade attityden till intagna var mycket svårtolkat då den gick i vågor. Tidigare forskning hittade heller inget samband mellan antal år i tjänst och attityden till intagna (Kjelsberg m.fl. 2007). Odd Lindberg (2005) skrev också att de kriminalvårdare som var mest behandlingsinriktade och tillmötesgående ofta blev sjukskrivna eller slutade p.g.a. stress. Kanske är det så att ålder inte alls påverkar attityden negativt, utan att den försämrade attityden kan förklaras med att de med mest positiv attityd slutar och kvar blir de med en mer negativ attityd.

Skillnaden i attityden mellan personalen på slutan (säkerhetsklass 2) och öppen anstalt (säkerhetsklass 3) var minimal. Däremot hade de kriminalvårdare som arbetade på häkte en mer negativ attityd till intagna än de som arbetade på anstalt. Tidigare forskning visade att kriminalvårdare (correctional officers) på högsäkerhetsfängelser hade en mer negativ attityd till rehabilitering av intagna än de som arbetade på anstalter med låg säkerhetsnivå. Hepburn & Albonetti (1980) fann att de som arbetade på en anstalt med låg säkerhetsnivå upplevde en högre grad av rollkonflikt i sitt arbete, vilket i sig visat sig påverka attityden negativt. Tidigare forskning tyder också på att relationen mellan intagna och personal beror

på hur restriktiva reglerna (BRÅ 2005) är och hur behandlingsinriktat det är på avdelningarna. Kanske kan en del av detta förklaras med attityden. På ett häkte är klienterna i större utsträckning inlåsta och behandlas i mycket mindre utsträckning.

De som var kontaktmän åt intagna hade en mer negativ attityd till intagna än de som inte var kontaktmän. Detta kan förklaras med det som Farkas (1999) fann i sin studie, att en ökad upplevd rollkonflikt påverkade attityden till intagna negativt. Att de socialt distanserade sig och fann det svårare att tycka om intagna. Detta bekräftas delvis av Cullen m.fl. (1989).

Kriminalvårdens grundutbildning visade sig ha en positiv påverkan på attityden till intagna. Det är dock svårt att säga om det är utbildningen i sig som påverkar attityden positivt, eller om det är de med en redan positiv attityd till intagna som antingen söker sig till eller blir antagen till utbildningen. Studier på högskola och universitet visade sig inte ha någon direkt positiv påverkan på attityden till intagna, tvärtom. Det berodde dock på hur mycket man studerat och vad man studerat. De som hade allra mest högskolepoäng, 240-360, hade allra mest positiv attityd till intagna av de som studerat på högskola eller universitet. Dessutom visade det sig att de som studerat till socionom hade en mycket mer positiv attityd till intagna än de som inte gjort det. Detta stämmer överens med vad Kjelsberg m.fl. (2007) fann, att högre utbildning inte automatiskt leder till en mer positiv attityd till intagna, utan att det beror på vad man studerar.

För att förbättra svarsprocenten borde jag ha haft Malmö högskolas logo i följbrevet. Detta hade förmodligen gett ett seriösare intryck. Även i breven jag skickade ut till KVC:erna borde haft Malmö högskolas logo på sig. Det kunde ha lett till att fler anstalter eller häkten deltagit i undersökningen.

Generaliserbarhet, reliabilitet och validitet

Datamaterialet är litet och dess generaliserbarhet därför begränsat. Det är också svårt att säga att urvalet är representativt för alla kriminalvårdare eftersom att resultat kan bero på hur anstalten eller häktet drivs, hur stort fokuset är på rehabilitering eller inlåsning (Kjelsberg m.fl. 2007). Speciellt eftersom att inget av resultaten nådde gränsen för signifikans ska man vara försiktig med att dra några generella slutsatser från resultatet.

Eftersom att ATP-skalan noga översattes och testades i en förstudie innan undersökningen gjordes försvann många av de mest uppenbara felen som kunde påverkat validiteten och reliabiliteten. Ett eventuellt problem kunde ha uppstått med frågan om hur många högskolepoäng respondenten hade läst på högskola eller universitet. Eftersom att man innan 2007 räknade i akademiska poäng och inte högskolepoäng kunde kan det hänt att fel antal poäng har angetts. Detta var något jag var medveten om. Jag fann ingen optimal lösning på det. Lösningen blev att respondenterna fick skriva in antalet högskolepoäng de läst, och en liten beskrivning på hur man räknade om akademiska poäng till högskolepoäng. Det kan hänt att folk räknade fel eller att det var så länge sen de läste på universitet eller högskola att de har glömt bort hur många poäng de har läst. Detta är något som sänker reliabiliteten något just på denna fråga.

Det borde också ha framgått tydligare i enkäten att det är respondentens åsikt som efterfrågas och inte fakta. Visserligen framgick det att respondenten skulle kryssa

i det alternativ som bäst beskriver hur respondenten förhåller sig till påståendet. Det hade dock varit bättre att vara ännu tydligare med att ska vara personers egna åsikter, att de bör svara så ärligt som möjligt och att det inte finns några rätta eller fel svar. Detta hade minskat risken för att respondenterna hade gett socialt önskvärda svar istället för sina egna åsikter. Det är möjligt att detta är något som påverkat validiteten negativt.

Ett eventuellt problem med reliabiliteten på ATP-skalan är svaret ”osäker”. Respondenterna kan ha uppfattat detta som ett neutralt svar. Skalans svarsvärden går från 1-5 där svaret på ena änden är ”instämmer helt” och ”håller verkligen inte med” i den andra. Svaret ”osäker” betyder därför att man har svårt att avgöra vilket håll man lutar åt. Någon kan ha uppfattat det som att svaret innebär att de helt enkelt inte vet något om påståendet och inte kan ta ställning till det. En respondent kommenterade ett problem angående detta:

”Osäker i mitt fall har varit när frågorna har varit dubbla, dvs när jag ska ge ett utlåtande gällande två saker i en fråga. Där har jag värderat ena delen på ett sätt och den andra delen på ett annat sätt, vilket gjorde att jag valde alternativet ’osäker’. Gällande tillgivenhet och beröm, kan absolut ge beröm men är ej ett alternativ att visa tillgivenhet för en klient. Anser att man ej är professionell då.”

De tidigare mätningarna borde dock haft samma problem och trots det visat på hög validitet och reliabilitet (Kjelsberg m.fl. 2007, Melvin m.fl. 1985).

Framtida forskning

Attityden till intagna är i Sverige ett utforskat område. Ingen svensk forskning har publicerats i ämnet och detta kan därför ses som en pilotstudie för framtida forskning. Forskning bör inte bara göras om kriminalvårdares attityd till intagna utan även vanliga medborgares. Även deras attityd mot intagna påverkar kriminellas återanpassning till samhället (Kjelsberg m.fl. 2007). Även övriga delar av rättsväsendet borde undersökas. Undersökningen hade t.ex. kunnat göras före och efter organisatoriska ändringar i kriminalvården. Eller för att se om det finns något samband mellan vanliga medborgares attityd till intagna beroende på det kriminalpolitiska klimatet. Man måste dock tänka på att ATP-skalan inte är skapad för svenska förhållanden, och att det kan finnas faktorer som gör den mindre lämplig för att använda här än i USA. Personligen tror jag dock att skalan fungerar utmärkt även på svenska förhållanden.

REFERENSER

- Andersson, R & Nilsson, R (2009) *Svensk kriminalpolitik*. Malmö: Liber
- Berman, A H & Farbring, C Å (2010) *Kriminalvård i praktiken*. Lund: Studentlitteratur
- Bohner, G & Wänke, M (2002) *Attitudes and attitude change*. New York: Taylor & Francis inc
- BRÅ (2005) *Intagna om missbruksvården i anstalt*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Cullen, F T, Lutze, F E, Link, B G & Wolfe, N T (1989) *The correction orientation of prison guards: do officers support rehabilitation?* Federal probation, nr 53, s 33-42.
- Djurfeldt, G, Larsson, R & Stjärnhagen, O (2011) *Statistisk verktygslåda 1*. Lund: Studentlitteratur
- Djurfeldt, G & Barmark, M (2009) *Statistisk verktygslåda 2*. Lund: Studentlitteratur
- Farkas, M A (1999) *Correctional officer attitudes toward inmates and working with inmates in a "get tough" era*. Journal of Criminal Justice, Vol. 27, nr. 6, s. 495-506.
- Goffman, E (2004) *Totala institutioner*. Stockholm: Norstedts förlag
- Hepburn, J R & Albonetti, C (1980) *Role conflict in correctional institutions*. Criminology. Vol. 17, nr. 4, s. 445-459.
- Jacobsen, D I (2003) *Förståelse, beskrivning och förklaring*. Lund: Studentlitteratur
- Kjelsberg, E, Skoglund T H & Rustad A-B (2007) *Attitudes towards prisoners, as reported by prison inmates, prison employees and college students*. BMC Public Health 7:71
- Kriminalvården (2005) *Remissvar SoU 2005:54*. Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen
- Kriminalvården (2007) *Vision och värdegrund*.
>>http://www.kriminalvarden.se/upload/om_kriminalvarden/dokument/Visionen_webb.pdf << Hämtad 2013-05-10
- Kriminalvården (2006) *Kriminalvårdarens vardagsarbete*. Rapport 21
- Kriminalvården (2012a) *Kriminalvårdens organisation*.
>>http://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/Kriminalvardens_organisation_2012.pdf << Hämtad 2013-05-08

Kriminalvården (2012b) *Säkerhet*.

>>http://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/Faktablad_Sakerhet-2012_01.pdf << Hämtad 2013-05-08

Kriminalvården (2013) *Kriminalvårdens grundutbildning*.

>><http://www.kriminalvarden.se/sv/Jobba-hos-oss/Kriminalvardens-grundutbildning/> << Hämtad 2013-05-02

Lindberg, O (2005) *Kvinnorna på hinsberg*. Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen

Melvin, K B, Gramling, L K & Gardner, W M (1985) *A scale to measure attitudes toward prisoners*. Criminal justice and behavior. Volym 12, nr 2, s. 241-253

Nationalencyklopedin. Sökord: Attityd. Hämtad 2013-05-20

Nylander, P Å, Bruhn, A & Lindberg, O (2008) *Säkerhet eller rehabilitering? Om subkulturell differentiering bland kriminalvårdare*. Arbetsmarknad & Arbetsliv nr 3 s. 45-62

Riksrevisionen. (2009) *Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott. Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning*. RiR 2009:27. Stockholm: Riksrevisionen.

Rudstedt, S (1994) *I fängelset*. Kristianstad: Tidens förlag

SoU (2005) *Framtidens kriminalvård*. SoU 2005:54. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

SVT (2011) *Kriminalvårdare – efter två veckors utbildning*.

>><http://www.svt.se/nyheter/sverige/kriminalvardare-efter-tva-veckors-utbildning-1> << Hämtad 2013-05-02

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.

Young, J L, Antonio, M E & Winegeard, L M (2009) *How staff attitude and support for inmate treatment and rehabilitation differs by job category*. Journal of Criminal Justice, vol. 37, nr. 5, s. 435-441.

BILAGA

Undersökning av kriminalvårdare

Formuläret avser att mäta inställningen till intagna och vård av intagna hos kriminalvårdare. Deltagandet är helt anonymt och frivilligt. Det finns möjlighet att redigera ditt svar i efterhand om du sparar den länk som du kommer att få efter inskickat svar.

Tack så jättemycket för att du tar dig tid!

*Obligatorisk

Kön *

- Man
 Kvinna

Ålder *

Jag arbetar på... *

- Öppen anstalt
 Sluten anstalt
 Håkte

Hur länge har du arbetat inom kriminalvården? *

Är du kontaktman åt någon intagen? *

- Ja
 Nej

Har du gått Kriminalvårdens grundutbildning? *

- Ja
 Nej

Har du studerat på högskola eller universitet? *

- Ja
 Nej

Om du har läst på högskola eller universitet, hur många högskolepoäng har du läst?

(innan 1 juli 2007 räknades poängen i akademiska poäng. 10 akademiska poäng motsvarar 15 högskolepoäng)

Om du har studerat på högskola eller universitet, vad har du då studerat?

Klicka i det alternativet som bäst beskriver ditt förhållande till påståendet. *

	Håller verkligen inte med	Håller inte med	Osäker	Instämmer	Instämmer helt
Intagna är inte som de flesta andra.	☐	☐	☐	☐	☐
Bara ett fåtal intagna är riktigt farliga.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna förändras aldrig.	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intagna är offer av omständigheterna och förtjänar att få hjälp.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna har känslor som alla andra.	☐	☐	☐	☐	☐
Det är oklokt att lita för mycket på en intagen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tror att jag skulle kunna tycka om många intagna.	☐	☐	☐	☐	☐
Dåliga häktes- och anstaltsförhållanden gör de intagna mer bittra.	☐	☐	☐	☐	☐
Ger man en intagen ett lillfinger så tar han hela handen.	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intagna är obegåvade.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna behöver tillgivenhet och beröm precis som alla andra.	☐	☐	☐	☐	☐
Man ska inte förvänta sig för mycket från en intagen.	☐	☐	☐	☐	☐

	Håller verkligen inte med	Håller inte med	Osäker	Instämmer	Instämmer helt
Att försöka rehabilitera de intagna är slöseri med tid och pengar.	☐	☐	☐	☐	☐
Man vet aldrig när en intagen talar sanning.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna är varken bättre eller sämre än andra människor.	☐	☐	☐	☐	☐
Man ska alltid vara på sin vakt när man har med de intagna att göra.	☐	☐	☐	☐	☐
Generellt sett tänker och agerar alla intagna likadant.	☐	☐	☐	☐	☐
Om man ger en intagen respekt får man respekt tillbaka.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna tänker bara på sig själva.	☐	☐	☐	☐	☐
Det finns intagna som man kan lita på till hundra procent.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna lyssnar till förnuft.	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intagna är för lata för att göra rätt för sig.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle inte ha något emot att vara granne med en f.d. intagen.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna är helt	☐	☐	☐	☐	☐

	Håller verkligen inte med	Håller inte med	Osäker	Instämmer	Instämmer helt
enkelt kallhjärtade.					
Intagna försöker ständigt hitta någon de kan utnyttja.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagnas värderingar är i stort sett samma som hos alla oss andra.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle inte vilja att något av mina barn dejtade en f.d. intagen.	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intagna har förmågan att älska.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna har helt enkelt ingen moral.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna bör hanteras med sträng disciplin.	☐	☐	☐	☐	☐
Generellt så är intagna helt enkelt dåliga människor.	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intagna kan rehabiliteras.	☐	☐	☐	☐	☐
En del intagna är ganska trevliga människor.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle gärna umgås med vissa intagna.	☐	☐	☐	☐	☐
Intagna respekterar bara hårda tag.	☐	☐	☐	☐	☐
Om en person gör bra ifrån sig i fängelset bör han	☐	☐	☐	☐	☐

Håller
verkligen
inte med

Håller
inte med

Osäker

Instämmer

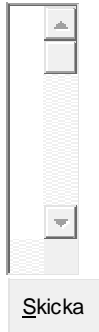
Instämmer
helt

---

bli villkorligt
frigiven.

Kommentarer

A vertical form for entering comments. It features a small icon at the top, a large text input area with a vertical scrollbar, and a 'Skicka' button at the bottom.